

Тунева: Медиумите треба да се коректори, а не предизвикувачи на манипулации, лажни вести и говор на омраза

Што е она што се случува во медиумите за време на изборите, како известуваат, дали информираат објективно и вистинито, колку се придружуваат кон етиката во известувањето во изборните процеси, беа теми на кои ЦИВИЛ Медиа разговараше со извршната директорка на Советот за етика во медиумите на Македонија, Марина Тунева.

ЦИВИЛ МЕДИА: Која е улогата на СЕММ за време на изборните процеси?

ТУНЕВА: Улогата на СЕММ е практично иста како и во редовни околности. Тоа подразбира дека ние како саморегулативно тело работиме на добивање на претставки од јавноста, од граѓаните, институциите и граѓанскиот сектор во однос на она што значи професионално или непрофесионално известување на медиумите. Тоа ќе го правиме и за време на изборите, односно будно ќе го набљудуваме однесувањето на медиумите низ добиените претставки и жалби до СЕММ. Ние сме и во редовна комуникација со јавноста при што имаме укажувања на состојби и случувања во медиумите, дали тие се злоупотребуваат за одредени политички цели, дали постои манипулација, дали забележуваат одредени трендови што се непожелни во новинарското известување.

Значи, не секогаш е во облик на претставка, но она што би сакала да кажам е дека ние будно ќе ги следиме состојбите како и досега. Знаеме колку изборите се честа појава во нашата држава што практично значи дека ние имаме полни раце работа.

Но, во континуитет имаме и актуелни политички процеси, случувања што ја засегаат јавноста што сметам дека постоењето на едно вакво саморегулативно тело е од исклучителна важност за да се види што е она што се случува во медиумите. Како за време на избори, така во други околности.

ЦИВИЛ МЕДИА: Како ќе го оцените изборниот процес по распишување на изборите, а пред почетокот на изборната кампања во поглед на етичкото покривање на медиумите?

ТУНЕВА: Ние апсолутно очекуваме медиумите да се држат до објективноста, урамнотеженост во известувањето, да имаат едукативна улога, да и' помагаат на јавноста да процени кој ќе биде вистинскиот избор во име на граѓаните. Значи, тие самите да се информираат доволно од известувањето на медиумите сè со цел да можат да го направат вистинскиот избор.

Апсолутно очекуваме да се придружуваат на принципите во Кодексот на новинарите и воопшто на принципите и критериумите наведени во различни етички документи. Како што е Повелбата за етичко известување за изборите на СЕММ. Ние повторно ја потсетуваме и понатаму ќе ја потсетуваме јавноста поконкретно медиумите за она што е нивна улога во однос на известувањето за изборите.

Некои од тие принципи го подразбираат информирањето на начин што подразбира урамнотеженост меѓу сите страни, пронаоѓање на вистинските гласови кои се вистинските извори на информации што треба да бидат претставени пред јавноста, дистинкција меѓу информациите и коментарите, чесност и неутралност, сето тоа е наведено во Повелбата за етичко известување... очекуваме да се придружуваат и на принципите на Меѓународната федерација на новинари... како за време на избори, така и во редовни околности.

Она што очекуваме за време на изборите е ставање на посебен акцент врз она што значи вистинска информативна улога, меѓутоа и добро реализирана едукативна улога на медиумите. Тие можат

да и' помогнат на јавноста со упатства, со начинот на однесување за време на избори, можат да доловат какви се програмите на политичарите, можат да ги осуетат обидите на одредени центри на моќ да ги злоупотребуваат медиумите или да ги манипулираат граѓаните...

Имајќи предвид колку е сензитивна атмосферата за време на избори, од исклучително значење е однесувањето на медиумите.

ЦИВИЛ МЕДИА: Колку постои свесност и општествена одговорност во медиумите, во овој изборен период, според вашите сознанија, да ги исполнат вашите очекувања во контекстот за кој зборувате?

ТУНЕВА: Следејќи како работат медиумите до сега, ние се обидуваме она што го добиваме како информација, резултатите на Комисијата за жалби при СЕММ, да ги сублимираме во еден статистички преглед. Она што го забележавме како најчеста тенденција е прекршувањето на член 1 од Кодексот на новинарите кој се однесува на вистинитоста на информирање и пронаоѓање на вистинските извори на информации. Ако ова го поврземе со фактот дека честопати ни пријавувале случаи на дезинформации, пропаганда и лажни вести тогаш е сосема јасно зошто има такви случувања во медиумите. Навистина е разочарувачки дека најголемиот процент на жалбите што ги добиваме се однесуваат токму на вистинитоста на информирањето. Дури и граѓаните се во можност да проценат што е најголем проблем на новинарството.

ЦИВИЛ МЕДИА: Дали и колку СЕММ нотирал лажни вести и говор на омраза и кои медиуми најмногу ги шират, традиционалните или електронските медиуми?

ТУНЕВА: Ние сме во фаза на редовно добивање на претставки така што во овој момент сè уште да се процени и да извлечеме сублимат какво е однесувањето на медиумите предизборно или какво е сега во оваа рана фаза на изборите. За кратко време ќе имаме јасна слика какви се случувањата во медиумите.

Меѓутоа имајќи предвид дека поминавме и поминуваме доста често

низ она што значи изборни процеси. Бевме свесни за тенденциите што се случуваат, манипулација со јавното мислење, имавме говор на омраза, имавме прелевање на онаа воинствена реторика на дел од политичарите или носители на јавни функции во медиумите. Кога имаме случувања од тој тип политичарите сами да употребуваат таква реторика и кога таа се прелева во медиумите, што да очекуваме понатаму? Самите тие можат многу да придонесат за разгорување на страстите. Тука гледаме една огромна улога на медиумите. Тие можат да помогнат да се разобличат таквите обиди од носителите на јавни функции и од оние што претендираат да поседуваат одредени јавни функции. Тие можат да помогнат со тоа што ќе забележат, а применувајќи ги принципите на етичко и професионално известување, таков проблем и тоа треба да го престават на јавноста и да помогнат на тој начин да не се манипулира понатаму.

Во кривки моменти, во општество како нашето, сосема е очекувано да се продолжи со таква реторика, да се нема дистанца од она што значи стремеш од одредена политичка функција, да се користи тенденциозен речник сè со цел да се негира политиката на работа или дејствување на против кандидатот.

ЦИВИЛ МЕДИА: Според вашето искуство, кој е најлесниот канал за проток на такви информации?

ТУНЕВА: Нашата евиденција од минатата година покажува дека најголем дел од пријавите за непрофесионално известување на медиумите се однесуваат на интернет порталите. Така што тоа и ќе продолжи како тенденција, но имајќи предвид дека тие е најброен медиум, можеби е и очекувана ситуација. Од друга страна, имајќи голема традиција на неспроведување на законите, кога станува збор за ваквиот вид на медиуми, тогаш ваквите тенденции ќе продолжат и понатаму. Ќе ги забележуваме тие отстапувања од етичките норми во интернет порталите. Она што е особено разочарувачки и кое што настојуваме ние да го покажеме како Совет за етика во медиумите е дека многу често имаме ситуации на прелевање на содржините од социјални мрежи и

интернет портали во традиционалните медиуми. Тие пак, се обидуваат да ја избегнат одговорноста велејќи дека некој друг го сторил тоа.

Ние испративме барање до еден медиум да се изјасни зошто се случиле некои прекршувања на етичките норми. Тие го оправдуваат своето известување дека содржината што ја објавиле е од тој и тој портал или Фејсбук страница и тие немаат никаква одговорност околу веста што ја пренеле.

Но, не е така. Преземајќи ги содржините од нив, ние учествуваме во тој процес. Ако веќе се прекршени нормите или има забележано уште поеклатантни прекршувања на професионализмот, тогаш одговорноста е сечија...

Кои се причините и факторите што придонесуваат до ова, дали има условеност од одредени центри на моќ, притисоци, влијанија, сето тоа е многу важно да се земе во предвид. Ако ние не го доловиме со помош на медиумите сето тоа за да ја едуцираме јавноста никој друг нема да може.

Биљана Јордановска (текст и монтажа)

Камера и фотографија: **Дехран Муратов**